EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

15. detsember 2009 *

Kohtuasjas C-387/05,

mille ese on EÜ artikli 226 alusel 21. oktoobril 2005 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: G. Wilms, L. Visaggio ja C. Cattabriga, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Itaalia Vabariik, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* G. De Bellis, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

keda toetab:

Taani Kuningriik, esindaja: J. Bering Liisberg,

Kreeka Vabariik, esindajad: E.-M. Mamouna, A. Samoni-Rantou ja K. Boskovits, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

Portugali Vabariik, esindajad: C. Guerra Santos, L. Inez Fernandes ja J. Gomes,

Soome Vabariik, esindaja: A. Guimaraes-Purokoski,

menetlusse astujad,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, E. Levits ja C. Toader, kohtunikud C. W. A. Timmermans, A. Borg Barthet (ettekandja), M. Ilešič, J. Malenovský ja U. Lõhmus,

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. novembri 2008. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 10. veebruari 2009. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Euroopa Komisjon palub esitatud hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Itaalia Vabariik vabastas nii tsiviil- kui ka sõjaliseks otstarbeks mõeldud varustuse impordi ajavahemikul 1. jaanuarist 1999 kuni 31. detsembrini 2002 ühepoolselt tollimaksust, keeldus arvutamast ja üle kandmast selle tollimaksuvabastuse põhjendusel sissenõudmata omavahendeid ning keeldus maksmast viivitusintressi nende omavahendite ettenähtud tähtajaks komisjonile kättesaadavaks tegemata jätmise eest, siis on nimetatud liikmesriik rikkunud kohustusi, mis tulenevad esiteks EÜ artiklist 26, nõukogu 12. oktoobri 1999. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „ühenduse tolliseadustik"), artiklist 20 ning seetõttu ühisest tollitariifistikust, ning teiseks nõukogu 29. mai 1989. aasta määruse (EMÜ, Euratom) nr 1552/89, millega rakendatakse ühenduse omavahendite süsteemi käsitlev otsus 88/376/EMÜ, Euratom (EÜT L 155, lk 1), muudetud nõukogu 8. juuli 1996. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 1355/96 (EÜT L 175, lk 3; edaspidi „määrus nr 1552/89"), artiklitest 2, 9, 10 ja artikli 17 lõikest 1 ning nõukogu 22. mai 2000. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 1150/2000, millega rakendatakse ühenduse omavahendite süsteemi käsitlev otsus 94/728/EÜ, Euratom (EÜT L 130, lk 1; ELT eriväljaanne 01/03, lk 169), samadest artiklitest.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

2 Nii nõukogu 24. juuni 1988. aasta otsuse 88/376/EMÜ, Euratom ühenduste omavahendite süsteemi kohta (EÜT L 185, lk 24; ELT eriväljaanne 01/01, lk 176) kui ka 31. oktoobri 1994. aasta otsuse 94/728/EÜ, Euratom Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta (EÜT L 293, lk 9) artikli 2 lõige 1 näeb ette:

„Järgmisi tulusid käsitatakse ühenduste eelarvesse kavandatud omavahenditena:

[…]

b) ühise tollitariifistiku maksumäärad ja muud tollimaksud, mille ühenduste institutsioonid on kehtestanud või kehtestavad kolmandate riikidega kauplemise suhtes, ning Euroopa Söe- ja Teraseühenduse asutamislepingus käsitletud toodete suhtes kehtestatud tollimaksud;

[…]".

3 Ühenduse tolliseadustiku artikkel 20 sätestab:

„1. Tollivõla tekkimisel seaduse alusel tasumisele kuuluvad tollimaksud põhinevad Euroopa ühenduste tollitariifistikul.

[…]

3. Euroopa Ühenduste tollitariifistiku moodustavad:

a) kauba koondnomenklatuur;

[…]

c) koondnomenklatuuris hõlmatud toodete suhtes tavaliselt kohaldatavad maksumäärad ja muud maksustamiselemendid:

– tollimaksud

[…]

d) tariifsed soodusmeetmed lepingutes, mis ühendus on sõlminud teatavate riikide või riikide rühmadega ja milles nähakse ette tariifne sooduskohtlemine;

e) tariifsed soodusmeetmed, mille ühendus on teatavate riikide, riikide rühmade või territooriumide suhtes ühepoolselt kehtestanud;

f) ühepoolsed peatamismeetmed, millega nähakse ette teatavatelt kaupadelt tasumisele kuuluvate imporditollimaksude vähendamine või nendest vabastamine;

g) muud tariifsed meetmed, mis on ette nähtud ühenduse muude õigusaktidega.

[…]”.

4 Ühenduse tolliseadustiku artikli 217 lõige 1 sätestab:

„Iga tollivõlast tuleneva impordi- või eksporditollimaksu summa, edaspidi „tollimaksu summa”, arvutab toll niipea, kui on saanud vajalikud andmed, ja märgib selle arvestusdokumentidesse või mõnele muule samaväärsele teabekandjale (arvestuskanne).

[…]”.

5 Euroopa Liidu Nõukogu on ühenduse omavahendite komisjonile kättesaadavaks tegemiseks võtnud vastu määruse nr 1552/89, mis kuulus kohaldamisele käesolevas kohtuasjas käsitletaval ajavahemikul kuni 30. maini 2000. See määrus on asendatud määrusega nr 1150/2000, millega kodifitseeriti määrus nr 1552/89 ilma selle sisu muutmata; uus määrus kehtib alates 31. maist 2000.

6 Määruse nr 1552/89 artikkel 2 näeb ette:

„1. Käesoleva määruse kohaldamisel määratakse otsuse 88/376/EMÜ, Euratom artikli 2 lõike 1 punktides a ja b märgitud ühenduse omavahendite maks kindlaks niipea, kui tollieeskirjades ettenähtud maksu arvestuskande ja võlgniku teavitamisega seotud tingimused on täidetud.

1a Lõikes 1 märgitud kindlaksmääramise kuupäev on tollieeskirjades ettenähtud arvestusregistrisse kandmise kuupäev.

[…]”.

7 Kõnesoleva määruse artikli 9 lõige 1 sätestab:

„Iga liikmesriik kannab omavahendid artiklis 10 ettenähtud korras kontole, mis avatakse komisjoni nimel liikmesriigi riigikassas või liikmesriigi määratud asutuses.

See konto on tasuta.”

8 Nimetatud määruse artikli 10 lõige 1 näeb ette:

„Pärast 10% mahaarvamist sissenõudmiskuludeks otsuse 88/376/EMÜ, Euratom artikli 2 lõikes 3 ettenähtud korras tehakse kanne kõnealuse otsuse artikli 2 lõike 1 punktides a ja b märgitud omavahendite kohta hiljemalt maksu käesoleva määruse artiklis 2 ettenähtud korras kindlaksmääramise kuule järgneva teise kuu 19. kuupäevale järgneval esimesel tööpäeval.

[…]”.

9 Määruse nr 1552/89 artikli 17 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada artiklis 2 kindlaksmääratud maksudele vastavate summade komisjonile kasutatavaks tegemine käesolevas määruses ettenähtud korras."

10 Määruse nr 1150/2000 artikkel 22 näeb ette:

„Määrus (EMÜ, Euratom) nr 1552/89 tunnistatakse kehtetuks.

Viiteid kõnealusele määrusele tõlgendatakse viidetena käesolevale määrusele ja neid loetakse vastavalt käesoleva määruse lisa A osas esitatud vastavustabelile."

11 Seega, kui mitte arvestada asjaolu, et määrustes nr 1552/89 ja nr 1150/2000 viidatakse vastavalt otsusetele 88/376 ja 94/728, on nende määruste artiklid 2, 9, 10 ja 17 sisuliselt identsed.

12 Määruse nr 1150/2000 artikli 10 lõikes 1 ette nähtud 10% suurust sissenõudmiskulude määra suurendati nõukogu 29. septembri 2000. aasta otsusega 2000/597/EÜ, Euratom Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta (EÜT L 253, lk 42; ELT eriväljaanne 01/03, lk 200) 25%-ni.

13 Mainitud otsuse põhjenduses 1 on öeldud:

„24. ja 25. märtsil 1999. aastal Berliinis toimunud kohtumisel jõudis Euroopa Ülemkogu muu hulgas järeldusele, et ühenduste omavahendite süsteem peaks olema õiglane, läbipaistev, tasuv ja lihtne ning põhinema kriteeriumidel, mis parimal viisil väljendavad iga liikmesriigi suutlikkust anda oma panus sellesse süsteemi."

14 Nõukogu 21. jaanuari 2003. aasta määruse (EÜ) nr 150/2003, millega peatatakse teatavate relvade ja muu sõjaväevarustuse imporditollimaksud (EÜT L 25, lk 1; ELT eriväljaanne 02/13, lk 15), mis on vastu võetud EÜ artikli 26 alusel, põhjenduses 5 on öeldud:

„Et võtta arvesse liikmesriikide sõjasaladuse kaitset, tuleks tollimaksu peatamiseks sätestada spetsiaalsed haldusmenetlused. Selle liikmesriigi pädeva asutuse poolt väljaantud tõend (mida võiks kasutada ka ühenduse tolliseadustiku poolt nõutava tollideklaratsioonina), kelle relvajõududele relvad ja sõjaväevarustus on ette nähtud, oleks piisavaks tagatiseks nende tingimuste täitmisele. Deklaratsioon tuleks vormistada tõendina. On asjakohane määrata kindlaks selliste tõendite vorm ja lubada deklaratsiooni esitamisel ka andmetöötlusmeetodite kasutamist."

15 Selle määruse artikkel 1 näeb ette:

„Käesolev määrus sätestab kokkuleppelise imporditollimaksude peatamise tingimused teatavatele relvadele ja sõjaväevarustusele, mida impordivad kolmandatest riikidest liikmesriikide sõjalise riigikaitse eest vastutavad asutused või tehakse seda nende nimel."

16 Kõnesoleva määruse artikli 3 lõige 2 sätestab:

„Olenemata lõikest 1, võib tõendi ja imporditavad kaubad sõjasaladuse tõttu esitada mõnele muule liikmesriigi poolt selleks eesmärgiks määratud asutusele. Sel juhul saadab tõendit väljastav pädev asutus enne iga aasta 31. jaanuari ja 31. juulit oma liikmesriigi tollile kokkuvõtva aruande sellise impordi kohta. Aruanne hõlmab vahetult aruande esitamise kuule eelnenud 6-kuulist ajavahemikku. Selles on tõendite number ja väljaandmise kuupäev, importimise kuupäev ja tõendi alusel imporditud toodete koguväärtus ja brutokaal."

17 Määruse nr 150/2003 artikkel 8 näeb ette, et seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2003.

Kohtueelne menetlus

18 Komisjon algatas Itaalia Vabariigi vastu menetluse, esitades 25. juulil 1985 põhjendatud arvamuse, milles ta viitas EÜ asutamislepingu artikli 28 (muudetuna EÜ artikkel 26) ja ühenduse tollieeskirjade rikkumisele seoses sellise varustuse impordiga, mis ei ole mõeldud spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks. Hiljem see menetlus peatati.

19 Kuna kokkulepe ettepaneku kohta nõukogu sellise määruse (EMÜ) vastuvõtmiseks, mis käsitleb teatavate relvade ja sõjaväevarustuse ajutist tollimaksust vabastamist (EÜT

1988 C 265, lk 9), puudus, siis otsustas komisjon seda menetlust hiljem siiski jätkata. Komisjon saatis Itaalia Vabariigile 31. jaanuari 2002. aasta märgukirja ja palus tal esitada oma seisukoht EÜ artikli 26 ja ühenduse tollieeskirjade rikkumise kohta.

20 Samal kuupäeval saatis komisjon Itaalia Vabariigile teise märgukirja, mis käsitles konkreetsemalt asjaomase rikkumise rahalisi tagajärgi. Ta tegi sellele liikmesriigile ettepaneku vastavate eelarveaastate osas – alates 1. jaanuarist 1999 – ühendusele ülekandmata jäetud omavahendite summa välja arvutada, teha see talle kättesaadavaks ning tasuda määruse nr 1150/2000 artiklist 11 tulenev viivitusintress.

21 Itaalia Vabariik neile kahele kirjale ei vastanud.

22 Määrus nr 150/2003 jõustus 1. jaanuaril 2003.

23 24. märtsi 2003. aasta kirjas kordas komisjon oma algset nõuet, mis puudutas 1. jaanuarist 2003 varasemasse aega jäävat importi, arvestades et sellest kuupäevast hilisema aja suhtes kehtib nimetatud määrus. Itaalia Vabariik jättis ka sellele kirjale vastamata.

24 Komisjon otsustas seega saata 11. juulil 2004 põhjendatud arvamuse, milles ta tegi Itaalia Vabariigile ettepaneku võtta kahe kuu jooksul põhjendatud arvamuse kättesaamisest selle täitmiseks vajalikke meetmeid.

25 Itaalia Vabariik vastas põhjendatud arvamusele 26. veebruari 2004. aasta kirjaga, milles ta õigustas kuni 31. detsembrini 2002 kohaldatud tollimaksuvabastust EÜ artikli 296

lõike 1 punktile b tuginedes. Ta rõhutas, et määrus nr 150/2003 tunnustas mitte spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks mõeldud varustuse impordi tähtsust liikmesriikide julgeoleku huvides, lubades artikli 2 lõikes 2 peatada tollimaksud seda tüüpi kauba puhul.

26 Kuna komisjon asus Itaalia Vabariigi poolt esitatud andmete põhjal seisukohale, et kõnesolev liikmesriik ei ole põhjendatud arvamust järginud, esitas ta hagi käesoleva menetluse algatamiseks.

27 Euroopa Kohtu president andis 5. mai 2006. aasta määrusega Taani Kuningriigile, Kreeka Vabariigile, Portugali Vabariigile ja Soome Vabariigile loa astuda menetlusse Itaalia Vabariigi nõuete toetuseks.

Hagi

Vastuvõetavus

28 Itaalia Vabariik väidab, et põhjendatud arvamuses ei nõudnud komisjon, et seoses sellise varustuse, mis ei ole mõeldud spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks, tollimaksuvaba impordiga tõendataks, et konkurentsitingimusi turul ei ole moonutatud, samas kui ta oma hagis seda nõuab.

29 Tuleb siiski asuda seisukohale, et komisjoni poolt põhjendatud arvamuses ja hagiavalduses esitatud etteheited on samad. Mis puudutab komisjoni kinnitust selle kohta, et on tõendamata, et eespool nimetatud toodete turul ei ole konkurentsi moonutatud, siis selle ainus eesmärk on Itaalia Vabariigi EÜ artikli 296 artikli 1

punktile b tugineva õigustuse tagasilükkamine ning seega ei ole tegemist uue väitega. Seetõttu tuleb selle liikmesriigi esitatud vastuvõetamatuse vastuväide tagasi lükata.

Poolte argumendid

30 Komisjon väidab, et kuna tollimaksuga maksustamine ei ohusta Itaalia Vabariigi olulisi julgeolekuhuve, siis on see liikmesriik ekslikult tuginenud asjaomaselt impordilt tasutava tollimaksu ülekandmisest keeldumisel EÜ artiklile 296.

31 Komisjon leiab, et norme, mis näevad ette kõrvalekaldumisi või erandeid, nagu seda on eeskätt EÜ artikkel 296, tuleb tõlgendada kitsalt. Seega, kui asjassepuutuv liikmesriik, kes väidab, et see artikkel kuulub kohaldamisele, soovib kalduda kõrvale ühenduse tolliseadustiku artiklist 20, kus on ära toodud EÜ artiklis 26 sätestatud tollimaksuga maksustamise üldpõhimõte, peab ta tõendama, et on täitnud kõik EÜ artiklis 296 ette nähtud tingimused.

32 Komisjon väidab, et järelikult peab Itaalia Vabariik konkreetselt ja üksikasjalikult tõendama, et käesolevas kohtuasjas käsitletava impordi maksustamine tollimaksuga ähvardab tema olulisi julgeolekuhuve.

33 Meetmeid, mis seisnevad selles, et ühendus jäetakse ilma vahenditest, mis oleks tulnud talle omavahenditena üle kanda, ja mille eesmärk on nende vahendite kasutamine sõjaliste kulutuste üldiseks rahastamiseks, ei saa vähemalt ilma täiendava põhjenduseta käsitada liikmesriikide oluliste julgeolekuhuvide kaitseks vajalikuna.

34 Komisjon leiab, et määrust nr 150/2003 kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2003 ning sellel ei ole tagasiulatuvat jõudu. Pealegi on selle määruse õiguslik alus EÜ artikkel 26 tollimaksude kehtestamise kohta, mitte EÜ artikkel 296, mis isegi uue regulatsiooni kontekstis ei saa olla aluseks tollimaksu peatamisele, mis on nimetatud määruses ette nähtud.

35 Mis puudutab varustust, mis ei ole mõeldud spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks, siis EÜ artikli 296 lõike 1 punkt b kehtestab lisatingimuse selleks, et liikmesriik võiks talle asutamislepinguga pandud kohustusest kõrvale kalduda, nimelt, et siseriiklik meede ei avaldaks ebasoovitavat mõju konkurentsitingimustele ühisturus. Käesolevas asjas ei ole esitatud mingisuguseid andmeid tõendamaks, et see tingimus on täidetud.

36 Komisjon rõhutab selles osas, et kõnesolev Itaalia Vabariigis kehtiv tollimaksuvabastus tekitab ühenduse eelarvesse antava panuse seisukohalt liikmesriikide ebavõrdsuse. Sellise maksuvabastuse tulemusena vähenevad ühenduse tavapärased omavahendid, mida saab kompenseerida üksnes SKT-le (siseriiklik kogutoodang) vastavate vahendite suurendamisega, mis kohustusena jaguneb kõigi liikmesriikide vahel.

37 Mis puudutab tõendeid selle kohta, et kõnealune tollimaksuvabastus on asjaomase liikmesriigi oluliste julgeolekuhuvide kaitsmiseks vajalik, siis Itaalia Vabariik leiab, et ta ei pea neid esitama, kuna ühenduse seadusandja esitas sellised tõendid ise, võttes vastu määruse nr 150/2003.

38 Itaalia Vabariik vaidlustab komisjoni väite, et EÜ artikli 26 kohaselt on vaid nõukogu pädev otsustama teatava kauba tollimaksust vabastamist või selle suhtes tollimaksu peatamist ning seetõttu on liikmesriigi tasandil kehtestatud vabastuse puhul tegemist õigusvastase kõrvalekaldumisega sellest sättest.

39 Itaalia Vabariik kinnitab, et ühenduse seadusandja leidis määrust nr 150/2003 vastu võttes ise, et tollimaksust vabastamine võimaldab liikmesriikide olulisi julgeolekuhuve paremini kaitsta. Itaalia Vabariigi arvates tõendab see, et tema poolt kuni 31. detsembrini 2002 ühepoolselt kohaldatud vabastuse osas olid EÜ artikli 296 lõike 1 punktis b esitatud tingimused täidetud.

40 Kuna määrusega nr 150/2003 tõdeti tollimaksust vabastamise ja liikmesriikide oluliste julgeolekuhuvide vahelise seose olemasolu, siis ei mõista Itaalia Vabariik, miks peaks esitama muid tõendeid selle kohta, millist ohtu tema olulistele julgeolekuhuvidele kujutab endast tollimaksuga maksustamine.

41 Itaalia Vabariik kinnitab lõpuks teise võimalusena, et komisjoni nõue, et ta kannaks käesolevas asjas käsitletavad tollimaksuvabastuse tõttu ülekandmata jäetud omavahendid üle, tuleb jätta rahuldamata vähemalt osas, mis puudutab täiendava märgukirja kättesaamisele 31. jaanuaril 2002 eelnevat ajavahemikku. Ta väidab, et arvestades komisjoni kauakestnud tegevusetust 25. juuli 1985. aasta põhjendatud arvamuse teatavakstegemise ja 31. jaanuari 2002. aasta täiendava märgukirja saatmise vahel, võis ta eeldada, et nimetatud institutsioon on selle vabastusega vaikimisi nõustunud. Võttes arvesse õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtet, tuleb asjaomaste omavahendite hüvitamise kohustust piirata.

Euroopa Kohtu hinnang

42 Ühenduse tolliseadustik näeb ette, et niisugune kolmandatest riikidest pärinev sõjaliseks otstarbeks mõeldud varustus – nagu käesoleval juhul käsitletu – maksustatakse imporditollimaksuga. Vaidlusaluste importehingute toimumise ajavahemiku, st ajavahemiku 1. jaanuarist 1999 kuni 31. detsembrini 2002 osas ei olnud seda tüüpi varustuse impordi otsest tollimaksust vabastamist ühenduse tollieeskirjades ette nähtud. Järelikult ei eksisteerinud selle ajavahemiku osas ka sõnaselget erandit, mis lubaks kõrvale kalduda kohustusest kanda pädevatele ametiasutustele üle ettenähtud maks vajadusel koos viivitusintressiga.

43 Pealegi võib asjaolust, et määrus nr 150/2003 näeb ette teatavate relvade ja muu sõjaväevarustuse imporditollimaksude peatamise alates 1. jaanuarist 2003, järeldada seda, et ühenduse seadusandja lähtus eeldusest, et enne seda kuupäeva kehtis kohustus nimetatud tollimaksu ülekandmiseks.

44 Pealegi ei ole Itaalia Vabariik kunagi eitanud, et vaidlusalune import käsitletaval ajavahemikul toimus. Ta on vaidlustanud üksnes ühenduse õiguse kõnealustele omavahenditele, väites EÜ artiklile 296 tuginedes, et kohustus tasuda kolmandatest riikidest imporditud sõjavarustuselt tollimaksu tekitab tema olulistele julgeolekuhuvidele tõsist kahju.

45 Kuigi Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on liikmesriikide ülesanne kehtestada asjakohased meetmed riigi sise- ja välisjulgeoleku tagamiseks, ei järeldu sellest siiski, et niisugused meetmed ei kuulu üldreeglina ühenduse õiguse kohaldamisalasse (vt 26. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-273/97: Sirdar, EKL 1999, lk I-7403, punkt 15, ja 11. jaanuari 2000. aasta otsus kohtuasjas C-285/98:

Kreil, EKL 2000, lk I-69, punkt 15). Nagu Euroopa Kohus on juba varem nentinud, on sõnaselged erandid, mida saab kohaldada riigi julgeolekut mõjutada võivates olukordades, nähtud ette üksnes EÜ artiklites 30, 39, 46, 58, 64, 296 ja 297, mis käsitlevad selgelt määratletud erandjuhtusid. Nendest artiklitest ei saa tuletada seda, et asutamisleping kätkeb endas üldist erandit, millega välistatakse ühenduse õiguse kohaldamisalast kõik riigi julgeolekuga seotud põhjustel võetavad meetmed. Kui nõustuda, et niisugune erand on olemas, olenemata asutamislepingus sätestatud erinõuetest, võib see kahjustada ühenduse õiguse siduvat laadi ja selle ühetaolist kohaldamist (vt 11. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas C-186/01: Dory, EKL 2003, lk I-2479, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

46 Pealegi tuleb EÜ artiklites 296 ja 297 ette nähtud erandeid – nagu selgub väljakujunenud kohtupraktikast põhivabadustest tehtavate erandite kohta (vt eelkõige 31. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-503/03: komisjon *vs.* Hispaania, EKL 2006, lk I-1097, punkt 45; 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-490/04: komisjon *vs.* Saksamaa, EKL 2007, lk I-6095, punkt 86, ja 11. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-141/07: komisjon *vs.* Saksamaa, EKL 2008, lk I-6935, punkt 50) – tõlgendada kitsalt.

47 Konkreetsemalt EÜ artiklit 296 puudutavas osas tuleb märkida, et kuigi selles artiklis on mainitud meetmeid, mida liikmesriik võib pidada vajalikuks, et kaitsta riigi olulisi julgeolekuhuve või teavet, mille avalikuks saamine on tema hinnangul vastuolus riigi huvidega, ei tule seda artiklit siiski tõlgendada nii, et sellega on antud liikmesriikidele õigus üksnes nimetatud huvidele viidates asutamislepingu sätetest kõrvale kalduda.

48 Pealegi on Euroopa Kohus seoses käibemaksuga 16. septembri 1999. aasta otsuses kohtuasjas C-414/97: komisjon *vs.* Hispaania (EKL 1999, lk I-5585) nentinud, et Hispaania Kuningriik rikkus liikmesriigi kohustusi, kuna ta ei tõendanud, et

spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks mõeldud relvade, laskemoona ning varustuse impordi- ja ostutehingute vabastamine nimetatud maksust, mis on ette nähtud Hispaania õiguses, oleks õigustatud EÜ artikli 296 lõike 1 punkti b alusel tulenevalt vajadusest kaitsta kõnesoleva liikmesriigi olulisi julgeolekuhuve.

49 Järelikult peab EÜ artiklile 296 tugineda sooviv liikmesriik tõendama, et riigi oluliste julgeolekuhuvide kaitsmiseks on vajalik kasutada selles artiklis ette nähtud erandit.

50 Neid kaalutlusi arvestades ei saa pidada vastuvõetavaks, et liikmesriik, soovides vabaneda ühenduse eelarve solidaarse rahastamisega seotud kohustusest – kahjustades seega teisi liikmesriike, kes omalt poolt selliselt impordilt tollimaksu sisse nõuavad ning kes selle maksu üle kannavad –, tugineb selle põhjendamiseks sõjavarustusega seotud kulutuste suurenemisele selle tagajärjel, et imporditollimaksu kohaldatakse kolmandatest riikidest pärinevale varustusele.

51 Mis puudutab argumenti, mille kohaselt ei ole ühenduse tolliprotseduurid sellised, et nende puhul saaks olla tagatud Itaalia Vabariigi julgeolek, arvestades eksportivate riikidega sõlmitud kokkulepetes sisalduvaid konfidentsiaalsusnõudeid, siis tuleb rõhutada, nagu märgib õigustatult komisjon, et ühenduse tollieeskirjade kohaldamine on nii ühenduse kui liikmesriikide ametiisikute ülesanne ning ühtlasi kehtib nende suhtes tundlike andmete töötlemise korral kohustus hoida need konfidentsiaalsena, et kaitsta liikmesriikide olulisi julgeolekuhuve.

52 Deklaratsioonide puhul, mida liikmesriigid peavad regulaarselt koostama ja komisjonile edastama, ei ole pealegi eeldatav, et nende täpsusaste on selline,

et see kahjustab vastavate liikmesriikide huve nii julgeoleku kui konfidentsiaalsuse valdkonnas.

53 Neil asjaoludel ning vastavalt EÜ artiklile 10, mis käsitleb liikmesriikide kohustust aidata kaasa komisjoni – kes peab tagama asutamislepingu sätetest kinnipidamise – ülesannete täitmisele, peavad liikmesriigid tegema mainitud institutsioonile kättesaadavaks dokumendid, mis on vajalikud, et kontrollida ühenduse omavahendite ülekandmise vastavust nõuetele. Siiski, nagu on kohtujurist oma ettepaneku punktis 168 märkinud, ei välista see kohustus seda, et liikmesriikidel oleks konkreetsetel üksikjuhtudel ja erandkorras võimalik EÜ artikli 296 alusel piiritleda edastatav info nii, et edastamisele kuluvad vaid teatavad osad konkreetsest dokumendist, või keelduda selle edastamisest üldse.

54 Eespool nimetatud kaalutlustest lähtudes ei ole Itaalia Vabariik tõendanud, et EÜ artikli 296 kohaldamiseks vajalikud tingimused oleksid täidetud.

55 Eeltoodud põhjendused selle kohta, et EÜ artikkel 296 ei kuulu sõjavarustuse impordi korral kohaldamisele, kehtivad seda enam sellise varustuse impordi suhtes, mis on mõeldud nii tsiviil- kui ka sõjaliseks otstarbeks, ning seda sõltumata sellest, kas seda varustust imporditi ainult sõjaliseks otstarbeks või mitte.

56 Mis puudutab Itaalia Vabariigi taotlust, et käesoleva kohtuotsuse mõju käesolevas kohtuasjas kõne all oleva tollimaksuvabastuse tõttu maksmata jäänud omavahendite ülekandmise kohustuse osas piirataks 31. jaanuari 2002. aasta täiendavale märgukirjale eelneva ajavahemikuga, siis tuleb märkida, et seda taotlust on põhjendatud väidetava

õiguspärase ootusega, mis sellel liikmesriigil tekkis komisjoni kauakestnud tegevusetuse ning määruse nr 150/2003 vastuvõtmise põhjal.

57 Selles osas tuleb meenutada, et Euroopa Kohus võib vaid erandjuhtudel, kohaldades ühenduse õiguskorra lahutamatuks osaks olevat õiguskindluse üldpõhimõtet, otsustada piirata kõigi huvitatud isikute võimalust tugineda kohtu tõlgendanud sättele, et vaidlustada heas usus rajatud õigussuhteid (vt eelkõige 23. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-104/98: Buchner jt, EKL 2000, lk I-3625, punkt 39).

58 Euroopa Kohus on tegelikult seda lahendust kasutanud vaid väga täpselt määratletud asjaoludel, kui oli olemas raskete majanduslike tagasilöökide tekkimise oht, mis tulenes eelkõige arvatavalt seaduslikult kehtivate õigusnormide baasil heas usus loodud õigussuhete suurest arvust, ja kui ilmnes, et üksikisikuid ja siseriiklikke ametiasutusi oli ühenduse õigusnormidele mittevastava käitumiseni viinud objektiivne ja märkimisväärne ebakindlus ühenduse õigusnormide reguleerimisala suhtes, mis võis olla tingitud ka teiste liikmesriikide või komisjoni sarnasest käitumisest (12. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-359/97: komisjon *vs.* Ühendkuningriik, EKL 2000, lk I-6355, punkt 91).

59 Isegi, kui eeldada, et EÜ artikli 226 alusel tehtud kohtuotsustel oleks samasugune mõju nagu EÜ artikli 234 alusel tehtud kohtuotsustel ja kui seetõttu võiks õiguskindluse kaalutlustel kohtuotsuse ajalise kehtivuse piiramine olla vajalik (vt 7. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-178/05: komisjon *vs.* Kreeka, EKL 2007, lk I-4185, punkt 67; 12. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-475/07: komisjon *vs.* Poola, punkt 61, ja 29. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-559/07: komisjon *vs.* Kreeka, punkt 78), tuleb asuda seisukohale, et käesolevas asjas ei ole komisjon üheski menetluse etapis oma

põhimõttelisest seisukohast loobunud. Määrusega nr 150/2003 seonduvatel läbirääkimistel esitatud seisukohas väljendas ta oma kindlat tahet mitte loobuda tollimaksude sissenõudmisest, mis oleks tulnud üle kanda ajavahemiku eest enne selle määruse jõustumist, ning jättis endale õiguse võtta vastavaid meetmeid

60 Itaalia Kuningriigi taotlus käesoleva kohtuotsuse ajalise kehtivuse piiramiseks tuleb seega rahuldamata jätta.

61 Eeltoodust tuleneb, et kuna Itaalia Vabariik vabastas nii tsiviil- kui ka sõjaliseks otstarbeks mõeldud varustuse impordi ajavahemikul 1. jaanuarist 1999 kuni 31. detsembrini 2002 tollimaksust, keeldus arvutamast, kindlaks määramast ja komisjonile kättesaadavaks tegemast selle tollimaksuvabastuse tõttu sissenõudmata jäänud omavahendite summat ning keeldus maksmast viivitusintressi kõnesolevate omavahendite ettenähtud tähtajaks komisjonile kättesaadavaks tegemata jätmise eest, siis on see liikmesriik rikkunud kohustusi, mis tulenevad esiteks EÜ artiklist 26, ühenduse tolliseadustiku artiklist 20 ning seetõttu ühisest tollitariifistikust, ning teiseks määruse nr 1552/89 artiklitest 2, 9. 10 ja 17 ning määruse nr 1150/2000 samadest artiklitest.

Kohtukulud

62 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud kandma kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude

hüvitamist nõudnud ja Itaalia Vabariik on kohtuvaidluse sisuliselt kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

63 Sama artikli lõike 4 esimese lõigu alusel kannavad Taani Kuningriik, Kreeka Vabariik, Portugali Vabariik ja Soome Vabariik kui menetlusse astunud liikmesriigid ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Kuna Itaalia Vabariik vabastas nii tsiviil- kui ka sõjaliseks otstarbeks mõeldud varustuse impordi ajavahemikul 1. jaanuarist 1999 kuni 31. detsembrini 2002 tollimaksust, keeldus arvutamast, kindlaks määramast ja Euroopa Komisjonile kättesaadavaks tegemast selle tollimaksuvabastuse tõttu sissenõudmata omavahendeid ning keeldus maksmast viivitusintressi kõnesolevate omavahendite ettenähtud tähtajaks komisjonile kättesaadavaks tegemata jätmise eest, siis on see liikmesriik rikkunud kohustusi, mis tulenevad esiteks EÜ artiklist 26, nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, artiklist 20 ning seetõttu ühisest tollitariifistikust, ning teiseks nõukogu 29. mai 1989. aasta määruse (EMÜ, Euratom) nr 1552/89, millega rakendatakse ühenduse omavahendite süsteemi käsitlev otsus 88/376/EMÜ, Euratom, muudetud nõukogu 8. juuli 1996. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 1355/96, artiklitest 2, 9, 10 ja artikli 17 lõikest 1 ning nõukogu 22. mai 2000. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 1150/2000, millega rakendatakse ühenduse omavahendite süsteemi käsitlev otsus 94/728/EÜ, Euratom, samadest artiklitest.

2. Mõista kohtukulud välja Itaalia Vabariigilt.

3. Jätta Taani Kuningriigi, Kreeka Vabariigi, Portugali Vabariigi ja Soome Vabariigi kohtukulud nende endi kanda.

Allkirjad